

TA'LIM MUASSASALARIDA STRATEGIK REJALASHTIRISHNING SAMARADORLIKKA TA'SIRI

Kulliyev G'ayrat G'aniyevich

*O'zbekiston Respublikasi maktabgacha va maktab ta'lim vazirligi huzuridagi
ixtisoslashgan ta'lim muassasalari agentligida bo'lim boshlig'i*

Annotatsiya: Mazkur ilmiy maqolada ta'lim muassasalarida strategik rejalashtirish jarayonining mazmuni, uning boshqaruv samaradorligiga ta'siri hamda zamonaviy ta'lim tizimida tutgan o'rni tahlil qilinadi. Strategik rejalashtirish ta'lim muassasalarining uzoq muddatli rivojlanish maqsadlarini belgilash, resurslardan oqilona foydalanish, raqobatbardoshlikni oshirish va ta'lim sifatini yaxshilashda muhim boshqaruv vositasi sifatida qaraladi. Maqolada strategik rejalashtirishning nazariy asoslari, uning ta'lim tizimiga joriy etilish bosqichlari hamda amaliy ahamiyati yoritib beriladi.

Kalit so'zlar: strategik rejalashtirish, ta'lim muassasasi, boshqaruv, samaradorlik, ta'lim sifati, rivojlanish strategiyasi.

Kirish

Zamonaviy ta'lim tizimi globallashtirish, raqamlashtirish va innovatsion rivojlanish sharoitida tub o'zgarishlarni boshdan kechirmoqda. Ushbu jarayon ta'lim muassasalaridan faqatgina joriy faoliyatni boshqarishni emas, balki uzoq muddatli istiqbolni ko'zlab ish yuritishni ham talab etadi. Shu nuqtayi nazardan, strategik rejalashtirish ta'lim muassasalarini samarali boshqarishning muhim omillaridan biri sifatida maydonga chiqadi.

Ta'lim muassasalarida strategik rejalashtirish orqali muassasaning missiyasi, vizioni, asosiy maqsad va vazifalari aniqlanadi. Bu esa ta'lim sifatini oshirish, pedagogik jarayonlarni takomillashtirish va boshqaruv samaradorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

1. Strategik rejalashtirish tushunchasi va nazariy asoslari

Strategik rejalashtirish – bu tashkilotning uzoq muddatli maqsadlarini belgilash, ushbu maqsadlarga erishish yo'llarini aniqlash va resurslarni mos ravishda taqsimlash jarayonidir. Boshqaruv nazariyasida strategik rejalashtirish tashkilot faoliyatining barcha sohalarini qamrab oluvchi kompleks jarayon sifatida talqin etiladi.

Strategik rejalashtirish quyidagi asosiy tarkibiy qismlardan iborat:

- tashkilotning missiyasi va vizionini aniqlash;
- tashqi va ichki muhitni tahlil qilish;
- strategik maqsad va vazifalarni belgilash;
- strategiyani amalga oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish;
- natijalarni monitoring va baholash.

2. Ta'lim muassasalarida strategik rejalashtirishning o'ziga xos jihatlari

Ta'lim muassasalarida strategik rejalashtirish boshqa soha tashkilotlaridan bir qator xususiyatlari bilan farq qiladi. Avvalo, ta'lim muassasalarining asosiy mahsuloti – bu bilim, ko'nikma va malakaga ega bo'lgan shaxsni shakllantirishdir.

Ta’lim muassasalarida strategik rejalashtirish quyidagi yo‘nalishlarni qamrab oladi:

- ta’lim sifatini oshirish;
- o‘quv dasturlarini modernizatsiya qilish;
- pedagog kadrlar salohiyatini rivojlantirish;
- moddiy-texnik bazani mustahkamlash;
- innovatsion texnologiyalarni joriy etish.

3. Strategik rejalashtirish va boshqaruv samaradorligi

Strategik rejalashtirish ta’lim muassasalarida boshqaruv samaradorligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Aniq belgilangan strategiya rahbariyatga qarorlar qabul qilishda puxta asos bo‘lib xizmat qiladi.

Boshqaruv samaradorligi quyidagi ko‘rsatkichlar orqali namoyon bo‘ladi:

- resurslardan oqilona foydalanish;
- pedagogik jarayonlarning muvofiqlashtirilganligi;
- xodimlar motivatsiyasining oshishi;
- tashkiliy faoliyatning izchilligi.

4. Strategik rejalashtirishning ta’lim sifati va natijadorlikka ta’siri

Strategik rejalashtirish ta’lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi. Rejalashtirilgan strategiya asosida ta’lim jarayoniga innovatsion yondashuvlar joriy etiladi, o‘qitish metodlari takomillashtiriladi va baholash tizimi optimallashtiriladi.

Natijada:

- o‘quvchilarning bilim darajasi oshadi;
- ta’lim jarayoni shaffoflashadi;
- bitiruvchilarning raqobatbardoshligi kuchayadi.

5. Ta’lim muassasalarida strategik rejalashtirishni joriy etish muammolari

Strategik rejalashtirishni amaliyotga tatbiq etishda bir qator muammolar mavjud:

- strategik fikrlash ko‘nikmalarining yetishmasligi;
- ma’lumotlar bazasining sustligi;
- xodimlarning qarshiligi;
- moliyaviy resurslar cheklanganligi.

Mazkur muammolarni bartaraf etish uchun boshqaruv kadrlarini tayyorlash va strategik menejment bo‘yicha malaka oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

6. Strategik rejalashtirishni takomillashtirish yo‘llari

Ta’lim muassasalarida strategik rejalashtirish samaradorligini oshirish uchun quyidagi choralarni amalga oshirish zarur:

- raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish;
- tahliliy va prognozlash mexanizmlarini rivojlantirish;
- manfaatdor tomonlar bilan hamkorlikni kuchaytirish;
- strategiyani muntazam qayta ko‘rib chiqish.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, strategik rejalashtirish ta’lim muassasalarining barqaror rivojlanishi va samarali faoliyat yuritishini ta’minlovchi muhim boshqaruv vositasidir. To‘g‘ri ishlab chiqilgan va izchil amalga oshirilgan strategiya ta’lim sifatini oshirish,

boshqaruv samaradorligini kuchaytirish va ta’lim muassasasining jamiyatdagi o‘rnini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ansoff, I. Strategic Management.
2. Mintzberg, H. Strategy Safari.
3. Drucker, P. Management: Tasks, Responsibilities, Practices.
4. O‘zbekiston Respublikasi Ta’lim to‘g‘risidagi Qonuni.
5. Zamonaviy ta’lim menejmenti bo‘yicha ilmiy maqolalar.